

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/117/2019
Identifikačné číslo spisu: 1018200542
Dátum vydania rozhodnutia: 30.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1018200542.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: U. A. D., bytom M. D. XX, A.-I., Z.Ľ. X., zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, so sídlom J.M. Geromettu 146/1, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti: WERPAL, s.r.o., so sídlom Palárikova 76, Čadca, IČO: 47 237 236, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 22937-6/2018-BA zo dňa 8. februára 2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 26Sa/42/2018-67 zo dňa 19. júna 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 26Sa/42/2018-67 zo dňa 19. júna 2019 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. 22937-6/2018-BA zo dňa 8. februára 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Žalobcovi priznáva náhradu trov kasačného konania v rozsahu 1/3.

Odôvodnenie

1.

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 26Sa/42/2018-67 zo dňa 19. júna 2019 zamietol správnu žalobu podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného číslo 22937-6/2018-BA zo dňa 8. februára 2018. O trovách konania rozhodol vo vzťahu k žalobcovi podľa § 167 ods. 1 SSP a contrario tak, že mu náhradu trov konania nepriznal, pretože v konaní nebol úspešný. Vo vzťahu k žalovanému rozhodol podľa § 168 SSP. Náhradu trov konania nepriznal ani ďalšiemu účastníkovi konania, a to podľa § 169 SSP.

2. Rozhodnutím číslo 22937-6/2018-BA zo dňa 8. februára 2018 Sociálna poisťovňa, ústredie podľa ustanovenia § 179 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodujúc o odvolaní zamestnanca U. A. D., ako aj zamestnávateľa tohto zamestnanca WERPAL, s.r.o. IČO: 47 237 236, so sídlom Palárikova 76, Čadca,

podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca, č. 41070-1/2017-CA zo dňa 24. mája 2017, vo veci vzniku a zániku sociálneho poistenia zamestnanca, zamietla v celom rozsahu a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca, ako orgán príslušný podľa ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení rozhodovať o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch a na základe článku 11(3) a 13(1) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 vo veci zrušenia vzniku nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti rozhodla podľa § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca U. A. D. tak, že mu nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi WERPAL s.r.o. od 1. novembra 2014 do 16. júna 2015 podľa slovenskej legislatívy.

4. Správny súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie v zmysle § 199 a nasl. SSP v spojení s § 177 SSP spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Na základe vykonaného dokazovania zistil, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych Odział (ďalej len „ZUS“) v Bielsku-Białej podaním zo dňa 14. novembra 2013 podľa čl. 16 ods. 2 nariadenia EP a Rady č. 987/2009 oznámila žalovanému, že žalobca podlieha poľskej legislatíve podľa článku 11 ods. 3 písm. a/ nariadenia EP a Rady č. 883/2004, a to v zmysle listu adresovaného žalobcovi zo dňa 14. novembra 2013, ktorý v prílohe žalovanému doručila. Z prílohy - listu ustalujúceho poľské zákonodárstvo zo dňa 14. novembra 2013 vyplýva, že ZUS informovala žalobcu, že v období od 1. novembra 2014 podlieha poľskej legislatíve v rámci sociálneho poistenia na základe článku 11 ods. 3 písm. a/ nariadenia EP a Rady č. 883/2004. Toto stanovenie poľskej legislatívy má dočasný charakter (článok 16 ods. 2 nariadenia č. 987/2009). Zo spisov vyplynulo, že žalovaný voči určaniu poľskej legislatívy stanovenému podľa článku 16 ods. 3 nariadenia č. 987/2009 v stanovenej lehote nenamietal. Tým je v zmysle článku 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 dané definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov. Zo správneho spisu ďalej vyplynulo, že žalobca bol prihlásený do registra Sociálnej poisťovne registračným listom fyzickej osoby prihláškou ako zamestnanec zamestnávateľom WERPAL, s.r.o. na obdobie od 1. novembra 2014. Podľa Registračného listu fyzickej osoby platnosť poistenia bola daná od 1. novembra 2014 do 16. júna 2015.

5. Krajský súd vec po právnej stránke posúdil podľa § 172 ods. 5 a § 178 ods. 1 písm. a zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, podľa článku 13(3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (základné nariadenie), podľa článku 14 ods. 5 písm. b), článok 16 (1), (2), (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 (vykonávacie nariadenie), ako aj podľa § 199 ods. 1, 3 a § 177 ods. 1 SSP.

6. Správny súd sa stotožnil s právnym názorom žalovaného, že v danom prípade za situácie, keď bola pre žalobcu určená poľská legislatíva podľa článku 16 ods. 2, 3 vykonávacieho nariadenia, súd nie je kompetentný postup správnych orgánov preskúmať a vyhodnocovať. Definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov je pre súd záväzné. Bolo v kompetencii Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca rozhodnúť v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení o nevzniku jednotlivých povinných poistení žalobcu ako zamestnancovi od 1. novembra 2014. Bolo preukázateľne zistené, že zamestnávateľ žalobcu túto fyzickú osobu prihlásil do registra Sociálnej poisťovne dňom 1. november 2014 a zároveň, že od 1. novembra 2014 sa na žalobcu vzťahuje v oblasti sociálneho poistenia poľská legislatíva, a preto nemôže byť zároveň poistencom na území Slovenskej republiky. V preskúmvanej veci teda nastala v zmysle listín administratívneho spisu sporná situácia, keď na jednej strane bolo právoplatne rozhodnuté o určení poľskej legislatívy a na druhej strane zamestnávateľ žalobcu ho prihlásil do registra poistencov Sociálnej poisťovne na to isté obdobie, v ktorom sa vzťahovala na žalobcu poľská legislatíva. Preto prvostupňovým rozhodnutím podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení bol tento stav odstránený.

7. Správny súd v súvislosti s námietkou, že žalovaný ani prvostupňový orgán nemali oprávnenie vydať

rozhodnutie o nevzniknutí povinného poistenia žalobcu s prihliadnutím na zásadu výlučnosti uplatniteľných právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a na zásadu lojálnej spolupráce v zmysle článku 4 ods. 3 Zmluvy o európskej únii uviedol, že definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov už ďalej nemôžu spochybníť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani súdy členského štátu, ktorého právne predpisy sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia uplatniteľných právnych predpisov. Potom s poukazom na vnútroštátnu úpravu v otázke sporných nedávkových konaní bol oprávnený rozhodnúť aj o (ne)vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobu ako zamestnanca po tom, čo bola táto osoba prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaná v registri poistencov žalovaného, a to podľa § 172 ods. 5 zákona o sociálnom poistení. Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca preto neprekročila svoju právomoc rozhodovať v zmysle zákona o sociálnom poistení. Uvedené rozhodnutie možno prirovnať k rozhodnutiu súdu o zastavení konania pre nedostatok právomoci vo veci konať, keď rovnako aj súd musí pri zastavení konania aplikovať konkrétne ustanovenia zákona, hoci právomocou konať nedisponuje.

8. Podľa názoru správneho súdu v danom prípade nebolo možné postupovať ani v zmysle žalobcom citovaného rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžo/160/2015, keďže tento riešil situáciu, keď v správnom spise nebolo rozhodnutie o určení uplatniteľnej legislatívy, ktoré by sa týkalo konkrétne žalobcu. Z tohto rozhodnutia tiež nevyplýva zásadný právny záver, ako ho interpretoval žalobca, že pokiaľ takéto rozhodnutie o určení uplatniteľnej legislatívy bolo vydané, nie je možné rozhodovať o nevzniknutí povinných poistení v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení. Rovnako nebolo možné v danom prípade aplikovať ani podporne rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžo/90/2015 zo dňa 14. decembra 2016, ktorý sa týkal iného skutkového prípadu, a to dohody v zmysle článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, kde najvyšší súd pristúpil k zrušeniu rozhodnutia správneho orgánu, pretože zmienka o tejto dohode v rozhodnutí správnych orgánov absentovala a dohoda nebola ani súčasťou administratívneho spisu. Vzhľadom na to uvedené rozsudky, na ktoré poukazoval žalobca, neboli aplikovateľné na prejednávajúcu vec.

9. Za nedôvodnú vyhodnotil správny súd aj námietku, týkajúcu sa nedostatku dôvodov ohľadne vyhodnotenia činnosti žalobcu na území Slovenskej republiky ako činnosti marginálneho charakteru. Dôvodom pre určenie, že žalobcovi nevznikli povinné poistenia nebola tá skutočnosť, že by slovenské správne orgány sociálneho zabezpečenia posudzovali túto skutkovú okolnosť, t.j. či žalobca na území Slovenskej republiky vykonával alebo nevykonával zanedbateľné činnosti, ale tá skutočnosť, že pre žalobcu bola definitívne určená poľská legislatíva od 1. novembra 2014 v zmysle článku 16 ods. 2 a 3 vykonávacieho nariadenia a na základe oznámenia ZUS zo dňa 14. novembra 2013, voči ktorému určenie žalovaný v lehote 2 mesiacov nenamietal. Táto skutočnosť bola tou rozhodnou skutočnosťou, ktorú musel akceptovať slovenský orgán sociálneho zabezpečenia a vzhľadom na paralelnú registráciu žalobcu v registri Sociálnej poisťovne od 1. novembra 2014 potom musel tento sporný prípad vyriešiť tak, že vydal rozhodnutie o nevzniku týchto poistení práve odo dňa registrácie žalobcu v jeho registri. Námietky o nedostatku dôvodov, pre ktoré by mala byť činnosť žalobcu vyhodnotená ako zanedbateľná činnosť, nemohli byť dôvodné. Správny súd poznamenal, že námietky v súvislosti so zanedbateľnou činnosťou žalobcu na území Slovenskej republiky bolo potrebné vzniesť v konaní pred ZUS, pred orgánmi v Poľskej republike.

10. O náhrade trov konania správny súd rozhodol tak, že účastníkom náhradu trov konania podľa § 167 ods. 1, § 168 a § 169 SSP nepriznal.

II.

11. Proti rozsudku správneho súdu podal žalobca kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Rozsudok správneho súdu navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

12. V odôvodnení kasačnej sťažnosti poukázal na odôvodnenie rozsudku správneho súdu, s ktorým sa nestotožnil. Dôvodil tým, že žalovaný nebol oprávnený vydať rozhodnutie o nevzniknutí sociálneho poistenia žalobcu v čase, kedy nemal k dispozícii potvrdenie o právoplatnosti a vykonateľnosti

rozhodnutia príslušnej poľskej sociálnej poisťovne o určení uplatniteľnej legislatívy vzťahujúcej sa na žalobcu v oblasti sociálneho zabezpečenia.

13. Žalobca nesúhlasil s právnym názorom správneho súdu, pokiaľ ide o interpretovanie legitímnych predpokladov pre vydanie rozhodnutia žalovaného podľa § 178 ods. 1 písm. a) zákona o správnom konaní. Podľa názoru žalobcu Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca a žalovaný konali predčasne, pokiaľ vydali svoje rozhodnutia bez dostatočne zisteného skutkového stavu, t.j. bez zistenia skutočností týkajúcich sa právoplatnosti a vykonateľnosti predbežného určenia rozhodnej poľskej legislatívy ZUS-om.

14. Určenie rozhodnej legislatívy v oblasti sociálneho zabezpečenia sa uskutočňuje v ústavnom a v zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávne a hmotnoprávne podmienky tohto konania sú upravené v právnej úprave koordinačných nariadení, t.j. v základnom nariadení a vo vykonávacom nariadení za súčasnej aplikácie príslušných vnútroštátnych právnych predpisov. V ďalšom žalobca citoval článok 16 (3) vykonávacieho nariadenia a poukázal na právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovený v rozhodnutí sp. zn. ISo/115/2010 zo dňa 25. januára 2011.

15. Podľa právneho názoru žalobcu konanie žalovaného a jeho pobočky, ktorý prijal predbežné určenie rozhodnej legislatívy v oblasti sociálneho zabezpečenia ZUS vo vzťahu k žalobcovi bez predchádzajúceho preskúmania všetkých podstatných náležitostí pre vydanie rozhodnutia žalovaného, a to najmä nie však výlučne okolností odôvodňujúcich záver o marginálnom charaktere zamestnaneckej činnosti žalobcu na území Slovenskej republiky predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces garantovaný v čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach a súčasne práva na dobrú správu v súlade s čl. 41 Charty základných práv Európskej únie.

III.

16. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti považoval rozsudok krajského súdu po skutkovej a právnej stránke za správny. Kasačnú sťažnosť navrhol zamietnuť.

17. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a z dôvodu, že v danom prípade ide o právny vzťah s cezhraničným prvkom zdôraznil, že pri určení uplatniteľnej legislatívy žalobcu je potrebné vychádzať výhradne z koordinačných nariadení Európskej únie.

18. Z výkladu článku 16 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy nie je podmienené žiadnym súdnym konaním ani potvrdením o právoplatnosti a vykonateľnosti zo strany ZUS, ako to naznačuje žalobca.

19. Určenie uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky sa stalo definitívnym už pred vydaním prvostupňového rozhodnutia, preto námietka žalobcu o predčasnosti vydania napadnutého rozhodnutia nie je relevantná.

20. Žalovaný nie je v zmysle koordinačných nariadení príslušný na posúdenie skutočností rozhodných pre určenie uplatniteľných právnych predpisov žalobcu a súčasne s poukazom na článok 5 vykonávacieho nariadenia ani nemá právo neodôvodnene spochybňovať dokument, ktorým bola uplatniteľná legislatíva žalobcovi určená.

21. Zásada lojálnej spolupráce, zakotvená v článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii ukladá povinnosť príslušnej inštitúcie členského štátu vydávajúcej osvedčenie A1 vykonať správne posúdenie dôležitých skutkových okolností na uplatnenie pravidiel týkajúcich sa určenia právnych predpisov uplatniteľných v oblasti sociálneho zabezpečenia a tým zaručiť správnosť údajov uvedených v tomto osvedčení (rozsudku v právnych veciach C-620/15 a C 359/16) .

IV.

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie a rozhodnutie.

23. Kasačný súd preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci kasačného konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia žalovanej, v spojení s rozhodnutiami správneho orgánu prvého stupňa, ako aj konania im prechádzajúce a nestotožniac sa s názorom krajského súdu dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žaloby.

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí orgánu verejnej správy nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutí a postupu správneho orgánu podľa tretej časti prvej a tretej hlavy Správneho súdneho poriadku (upravujúcej rozhodovanie o žalobách v sociálnych veciach (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán bol príslušný na konanie a následne, či si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutí, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutia boli vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovali zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutia správneho orgánu boli vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutí žalovaného správneho orgánu v konaní o sociálnej žalobe, ktorú podala fyzická osoba, správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ktorými žalobca namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia.

25. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP).

26. Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP).

27. Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

28. Rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu. Pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi (§ 203 ods. 1, 2 SSP).

29. Správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Kasačný súd

upriamuje pozornosť tiež na to, že správny súd pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu v konkrétnej veci posudzuje, či správny orgán aplikoval na predmetnú právnu vec relevantný právny predpis. Zákonnosť postupu správny súd skúma na základe rovnakých kritérií ako zákonnosť rozhodnutia.

30. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku citovaných vyššie, keď súdny prieskum rozhodnutí žalovanej, napadnutých žalobou, nevykonával v súlade s platnou právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej v spojení s prvostupňovými správными rozhodnutiami pri aplikácii uvedenej právnej úpravy postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k inému záveru ako krajský súd.

31. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

32. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie (ods. 4).

33. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z.z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

34. Podľa čl. 2 (1) nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 (ďalej len „základné nariadenie“) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

35. Podľa čl.1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

36. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

37. Podľa článku 13 (1) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

38. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva

takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

39. Podľa čl. 16 (1) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

40. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

41. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

42. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

43. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

44. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

45. Podľa bodu 1 rozhodnutia A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch

a/ prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
b/ prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

46. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia, alebo orgán, ktorý vyjadří pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

47. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia, v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

48. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

49. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

50. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z predloženého spisového materiálu kasačný súd zistil, že žalovaná tvrdila, že v zmysle zásad ustanovených v úvodnej časti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 (základného nariadenia) je potrebné zabezpečiť, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. Inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, majú povinnosť vzájomne sa informovať a spolupracovať, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie koordinačných nariadení. O skutočnostiach zistených na základe kontroly u žalobcu bola v súlade s článkom 76 ods. 4 základného nariadenia informovaná centrála poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS vo Váršave listom a poľská inštitúcia tieto skutočnosti akceptovala. Ďalej žalovaná uviedla, že postupom podľa článku 16 vykonávacieho nariadenia došlo medzi žalovanou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia k definitívnemu určeniu uplatniteľných právnych predpisov, ktoré aj žalovaná akceptovala.

51. Napriek uvedenému Sociálna poisťovňa konajúc a rozhodujúc podľa ustanovení zákona č. 461/2003 Z.z. v platnom znení preskúmanými rozhodnutiami vydanými v oboch stupňoch administratívneho konania určila, že zamestnanci U. A. D. nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 1. novembra 2014 do 16. júna 2015 podľa slovenskej legislatívy.

52. Ďalej kasačný súd zistil, že Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „veľký senát“) posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9 Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP postúpil vec vedenú na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

53. Veľký senát uznesením sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018 rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: „Odpoveď na 1/ otázku: Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 zo 16.09.2009 musí byť určitá, čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.“ Rozhodnutie veľkého senátu je záväznou judikatúrou pre ďalšie rozhodovanie najvyššieho súdu vo veciach s obdobnou právnou problematikou.

54. Vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia najvyšší súd v danej veci poukázom na záver veľkého senátu v uvedenom uznesení, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu, v tomto prípade žalovanej, konštatuje, že v preskúmvanej veci poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia listom zo dňa 14. novembra 2013 žalobcovi oznámila, že v období od 1. novembra 2014 do 16. júna 2015 podlieha v rámci sociálneho poistenia poľskej legislatívy, na základe čl. 11 ods. 3a nariadenia č. 883/2004 zo dňa 29. apríla 2004.

55. Pokiaľ inštitúcia sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky určila uplatniteľnú legislatívu Poľskej republiky, na sociálne poistenie žalobcu ako dotknutej osoby sa bude aplikovať príslušná právna úprava Poľskej republiky. Uvedená skutočnosť potom vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie sociálneho zabezpečenia druhého členského štátu EÚ konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie žalobcu, keďže uplatniteľnosť príslušnej legislatívy na sociálne poistenie bola vyriešená práve inštitúciou sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky ako členského štátu Európskej únie. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že pokiaľ došlo k určeniu uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky vo vzťahu k žalobcovi od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, táto skutočnosť vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

56. Vychádzajúc zo skutkových okolností vyplývajúcich z administratívneho spisu poukázom na závery uvedené vyššie kasačný súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej náležite nevychádza z právnej úpravy ustanovenej vo vykonávacom nariadení EÚ v spojení s právnou úpravou ustanovenou v základnom nariadení EÚ, majúc za následok jeho nezákonnosť, z ktorého dôvodu najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že preskúmvané rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c/, e/, f/ SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

57. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol najvyšší súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3, písm. a/ SSP) v skrátrenom rozsahu. Kasačný súd znížil nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide o opakované konania (ďalšie napr. 7Sžso/36/2015, 7Sžsk/31/2017, 7Sžsk/50/2018, 7Sžsk/70/2018, 7Sžsk/29/2018), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o náhrade trov konania kasačný súd prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä dodržiavanie lehôt a pokynov konajúcich súdov. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd žalobcom požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1/3 majúc za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

58. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.